

NURMEKSEN KAUPUNGIN ENERGIATEHOKKUUSSOPIMUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2017-2025

Sisällysluettelo

1. Sopimuksen lähtökohdat ja perusteet.....	3
2. Sopimuksen kattavuus	4
3. Tavoite.....	4
4. Toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	4
4.1 Kaupunkirakennepalveluiden toimiala.....	5
4.1.1 Kuntatekniikka	5
4.1.2 Tilapalvelut	5
4.1.3 Maankäyttö- ja lupapalvelut.....	5
4.2 Kaupunginhallituksen toimiala.....	6
4.2.1 Hallintopalvelut.....	6
4.2.2 Ruokapalvelut	6
4.3 Hyvinvointipalveluiden toimiala.....	6
4.3.1 Opetus- ja koulutuspalvelut.....	6
4.3.2 Varhaiskasvatuspalvelut	7
4.3.3 Vapaa-aikapalvelut.....	7
4.3.4 Kulttuuripalvelut	7
4.4 Kiinteistö Oy Nurmeksen Vuokratalot.....	7
4.5 Nurmeksen Vesi Oy	7
4.6 Hyvärilä Nuoriso- ja matkailukeskus	7
4.7 Nurmeksen yrityspalvelu Oy	8
5. Seuranta ja raportointi.....	8

1. Sopimuksen lähtökohdat ja perusteet

Suomessa energiatehokkuussopimukset ovat keskeisessä asemassa EU:n energiatehokkuusdirektiivin (EED) energiatehokkuustavoitteiden saavuttamisessa. Vapaaehtoiset sopimukset ovat tärkeä osa Suomen energia- ja ilmastostrategiaa. Sopimustoiminnalla saavutettavat energiansäästöt tukevat Suomen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä.

Kunta-alan energiatehokkuussopimus on työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton välinen sopimus energian tehokkaammasta käytöstä kunta-alalla vuosien 2017–2025 aikana. Sopimuksen tavoitteena on liittää energiatehokkuus sekä pyrkimys uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen osaksi kunnan toimintaa ja sen käytössä olevia johtamisjärjestelmiä.

Nurmeksen kaupunki on toiminut HINKU-kuntana kesäkuusta 2014 lähtien. Päätöksellä Nurmeksen kaupunki on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Samalla kaupunki on sitoutunut noudattamaan HINKU-kriteerejä, joihin kuuluu mm. liittyminen Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen.

Nurmeksen kaupungin strategiassa vuosille 2022–2025 toimintatapojen tavoitteena on ympäristövastuullinen kaupunki, joka ottaa toiminnassaan huomioon ilmaston, ympäristöterveyteen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät vaikutukset. Tämä tarkoittaa mm. kaupungin asettamien hiilidioksidipäästöjen vähentämistä tavoitteiden saavuttamista määräajassa. Tämän tavoitteen yhtenä toteuttamiskeinona ja mittarina toimii Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS). Nurmeksen kaupunki on liittynyt kunta-alan energiatehokkuussopimukseen 3.11.2022.

Tässä toimintasuunnitelmassa esitetään toimia kaupungin energiankäytön tehostamiseksi ja sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintasuunnitelma tarkastetaan vuosittain ja päivitetään tarvittaessa.

Nurmeksen kaupunki on nimennyt Ilmastotyöryhmän, johon kuuluvat edustajat kaikilta toimialoilta ja kaupunginhallituksesta. Ilmastotyöryhmän tavoitteena on seurata energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista. Ilmastotyöryhmä ottaa myös kantaa kaupungin muihin ajankohtaisiin ympäristö- ja ilmastoasioihin. Työryhmän edustajat toimivat tiedon välittäjinä ja toimenpiteiden esittelijöinä omien toimialojensa osalta. Tällöin saadaan kaikki toimialat sitoutettua yhteisiin ilmastotoimiin. Ryhmä kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa.

Ilmastotyöryhmän jäsenet:

Hallintopalvelut	Pasi Parkkinen, kaupunginjohtaja
Hyvinvointipalvelut	Elisa Ryhänen, henkilöstö- ja taloussihteeri
Kaupunkirakennepalvelut	Olli Kakkinen, tekninen johtaja
Maankäyttö- ja lupapalvelut	Ismo Rynnänen, ympäristöinsinööri
Maankäyttö- ja lupapalvelut	Hanna-Riikka Ruokolainen, toimistoinsinööri
Tilapalvelut	Ari Jaaranen, tilapalvelupäällikkö
Kaupunginhallitus	Reeta Rönkkö, 1.varapuheenjohtaja

2. Sopimuksen kattavuus

Tämä sopimus kattaa Nurmeksen kaupungin kaiken omassa hallinnassa olevan energiankäytön siltä osin kuin energiatehokkuustoimet ovat kaupungin päätäntävällässä, kuten omistettut, vuokratut ja vuokralle annetut rakennukset, katu- ja muu ulkovalaistus sekä omat ajoneuvot ja työkoneet.

Sopimuksessa ovat mukana myös kaupunkikonsernin tytäryhtiöt: Kiinteistö Oy Nurmeksen Vuokratalot, Nurmeksen Vesi Oy, Hyvärilän Nuoriso- ja matkailukeskus Oy sekä Nurmeksen Yrityspalvelu Oy. Nurmeksen Lämpö Oy kuuluu omaan energiapalveluiden energiatehokkuussopimukseen.

3. Tavoite

Nurmeksen kaupungin energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on 7,5 % energiansäästö vuosina 2020–2025. Energiansäästön kokonaistavoite on 2279,65 MWh vuoteen 2025 mennessä. Säästölaskennassa vertailuvuotena on käytetty vuoden 2021 energiankulutustietoja.

Tavoitteena on energiatehokkuuden jatkuva parantaminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen osaksi kaupungin käytössä olevia strategioita, johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia. Energiatehokkuustoimenpiteet voivat olla teknisiä ratkaisuja sekä käyttöön ja toimintatapoihin vaikuttavia tekijöitä.

KETS-toimintasuunnitelma tullaan lisäämään yhdeksi osaksi Nurmeksen kaupungin ilmastosuunnitelmaa.

4. Toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet

Toimenpiteet määritellään tarkemmin joka vuosi tehtävän talousarvion yhteydessä. Kaikki organisaation toimialat ja konsernin tytäryhtiöt ovat sitoutettu kirjaamaan ylös toteutuneet toimenpiteet. Niistä muodostuneet energiansäästöt lasketaan KETS-vuosiraportoinnin yhteydessä.

Nurmeksen kaupungin strategiassa 2022–2025 pitkän aikavälin tavoitteisiin on kirjattu mm. ympäristövastuiksi konkreettinen ilmastotavoite konsernille 2022, sekä HINKU-tavoitteet konserniyhtiöille. Nämä saavutetaan toimenpiteitä toteuttamalla. Yhdeksi tavoitteeksi on myös kirjattu, että Nurmes edistää ilmastonmuutoksen sopeutumista ja vastuullisuutta vuosina 2023–2025.

Toimialakohtaiset sekä tytäryhtiöiden energiansäästötoimenpiteet esitellään alla. Toimenpiteet perustuvat tämänhetkiseen tilanteeseen ja voivat vaihdella sekä muuttua vuosien aikana.

4.1 Kaupunkirakennepalveluiden toimiala

Kaupunkirakennepalvelujen toimiala jakautuu kolmeen tulosalueeseen, jotka ovat maankäyttö- ja rakennusvalvontapalvelut, tilapalvelut ja kuntatekniikan palvelut. Kaikkien tulosalueiden energiatehokkuustoimenpiteitä on lueteltu alla.

4.1.1 Kuntatekniikka

- katuvalaistusta muutetaan LED-valaisimiksi ja niiden ohjausta päivitetään
- katusaneerauksien yhteydessä uusitaan valaisimet energiatehokkaiksi ja niiden ohjausta päivitetään
- palaneiden lamppujen tilalle vaihdetaan LED-lamput
- isompien kohteiden valaistuksen vaihtaminen led-valoihin ja älyvalaistuksen lisääminen, kuten jäähalli, PielisAreena, kaukalot ja ladut
- kunnossapitokalustoa on uusittu ja uusitaan taloudellisemmiksi

4.1.2 Tilapalvelut

Tilapalveluiden osalta suurimmat kiinteistöt ovat päiväkodit, koulut, terveydenhuoltorakennukset, toimistorakennukset ja varikot. Toimenpiteissä keskitytään pääosin näihin kiinteistöihin, koska niissä on suurimmat energiansäästömahdollisuudet.

- uusitaan kiinteistöjen valaistusta LED-valoihin
- tehostetaan taloteknisien järjestelmien toimintaa ja käyttöä
- uusitaan ilmanvaihtokoneita tarpeen mukaan
- vaihdetaan hanoja vedenkulutusta vähentäviin hanoihin tai automaattihanoihin
- pienennetään lämpötiloja niistä rakennuksista missä sitä voidaan tehdä
- selvitetään aurinkoenergian käyttömahdollisuuksia
- sisäisen postin jaossa käytetään sähköautoa

4.1.3 Maankäyttö- ja lupapalvelut

- rakennuslupahakemusten yhteydessä annetaan energianeuvontaa
- uudisrakennuskohteissa ja vapaa-ajan asuntojen rakentamisvaiheessa vaaditaan energiaselvitys ja sitä kautta energiatodistus
- ohjeistetaan tulisijojen oikeaoppista käyttöä
- rakennusvalvonta ylläpitää laskentaa aurinkosähköjärjestelmien käyttöönotosta pientaloissa sekä luvittaa suuremmat kohteet
- ympäristönsuojelu pitää yllä KETS-tietoja ja niiden päivittämistä
- viestitään energiatehokkuustoimenpiteistä

4.2 Kaupunginhallituksen toimiala

Kaupunginhallituksen toimialan tulosalueet ovat hallintopalvelut ja ruokapalvelut. Kummankin tulosalueen energiansäästötoimenpiteet on lueteltu alla.

4.2.1 Hallintopalvelut

- etätöiden mahdollistamisen kautta saadaan energiansäästöä
- ekologiset yhteishankinnat

4.2.2 Ruokapalvelut

- tarjoilulinjastojen energiankulutuksen huomioiminen, turha kulutus pois
- astianpesu täysillä koneilla
- kylmälaitteiden uusiminen energiatehokkaisiin laitteisiin
- raaka-aineiden tehokas hyödyntäminen, ruokahävikin minimoiminen, lähiruoan suosiminen

4.3 Hyvinvointipalveluiden toimiala

Hyvinvointipalveluiden toimiala jakautuu neljään tulosalueeseen, jotka ovat opetus- ja koulutuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, vapaa-aikapalvelut ja kulttuuripalvelut. Näiden tulosalueiden energiatehokkuustoimenpiteet löytyvät alta.

Hyvinvointipalvelujen toimialalla jokaisen tulosalueen tulosityksiköt pyrkivät paperittomuuteen. Asiakirjojen sähköisen arkistoinnin selvittely työn alla. Vaikka pääosin yksiköissä onkin jo älyvalaistus käytössä, niin valaistusta on siitä huolimatta vähennetty omatoimisesti esim. niin, että huoneen/tilan valoista vain osa on päällä. Pitkänmatkan kokouksiin osallistumisissa hyödynnetään esim. Teamsia ja koulutuksissa webinaareja.

4.3.1 Opetus- ja koulutuspalvelut

- Koulukuljetuskaluston EURO-päästöluokka on 3 (luokkia on olemassa 1-6, 6 on ympäristöystävällisin)
- Selvitellään sähköistä päätöksenteon tiedoksianto/päätösten sähköinen allekirjoitus
- Sähköiset hakemukset käytössä (iltapäivätoiminta, koulukuljetukset, vapaat)
- Lukiossa sähköiset ylioppilaskirjoitukset
- Kouluissa ruokahävikin pienentäminen, ruokalan biovaa`an käyttö
- Kouluarkeen liittyvät pienet ympäristöteot kuten valojen sammuttaminen tyhjästä tiloista, jätteiden lajittelun tehostaminen, keräysastiat kaikkiin tiloihin, herätevirtojen sammuttaminen, mm. projektorit pois päältä välituntien ajaksi ja tietokoneet kiinni yöksi, roskien keräys koulun ympäristöstä joka kevät, käsien pesu vettä, saippuaa ja paperia säästään

4.3.2 Varhaiskasvatuspalvelut

- Varhaiskasvatuspäätökset (sijoitus, maksupäätös jne.) asiakkaille vain sähköisesti

4.3.3 Vapaa-aikapalvelut

- Sähköinen avustushaku, sähköinen liikuntapaikkojen varaus/hakemus/ilmoittautuminen jne.
- Liikuntavuorojen järkevä/tehokas sijoittelu, mikäli se on tilanteessa mahdollista (mahdollisimman vähän yksittäisiä vuoroja yksittäisille päiville)
- Nuorten harrastusvihkonen nykyisin vain sähköisenä

4.3.4 Kulttuuripalvelut

- Pyritään paperittomuuteen
- Palaverissa hyödynnetään Teamsia
- Sähköinen avustushaku
- Valaistuksen järkevä käyttö: valaistuksen pitäminen minimissä
- Hankinnoissa otetaan ekologisuus huomioon, eli valitaan ekologisin vaihtoehto, mikäli se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

4.4 Kiinteistö Oy Nurmeksen Vuokratalot

- ohjeistetaan asukkaita energiansäästötoimenpiteisiin
- vuokratalojen lämpötilojen säätöä

4.5 Nurmeksen Vesi Oy

- uusien valvomo/sosiaalitilojen sekä autotallin/varastotilojen rakentaminen mahdollisimman energiatehokkaasti

4.6 Hyvärilä Nuoriso- ja matkailukeskus

- valaistuksen vaihto LED-valoihin sisällä ja ulkotiloissa, liiketunnistimien lisäys
- vedenvoimakkuuksien säätö ja hanojen vaihto vähän vettä kuluttaviin hanoihin
- sisätilojen lämpötilojen seuranta ja käytössä olemattomien tilojen lämpötilojen pienentäminen
- energiansäästön ohjeistusta henkilökunnalle

4.7 Nurmeksen yrityspalvelu Oy

Nurmeksen yrityspalvelu Oy:n KETS:n alaisiin kiinteistöihin kuuluu vain yksi teollisuuskäytössä oleva rakennus.

- lämpötilojen seuranta
- vapaaehtoisten energiakatselmusten tekeminen

5. Seuranta ja raportointi

Nurmeksen kaupunki raportoi energiankäyttönsä, tehdyt energiansäästötoimenpiteet sekä muut KETS-raportointiin liittyvät toimet vuosittain huhtikuun loppuun mennessä Motiva Oy:lle ohjeiden mukaisesti.

Raportoinnista vastaa yhdyshenkilö toimistoinsinööri Hanna-Riikka Ruokolainen. Kaupungin eri toimialat ja tytäryhtiöt toimittavat omat tietonsa yhdyshenkilölle, joka koostaa ne raportointijärjestelmään.

Sopimuksen tavoitteiden toteutumisesta sekä tehdyistä energiansäästötoimenpiteistä tiedotetaan vuosittain keväällä luottamushenkilöille, asukkaille sekä kaupungin henkilökunnalle. Toimintasuunnitelma tarkastetaan vuosittain ja päivitetään tarpeen vaatiessa. Se on nähtävillä kaupungin internet-sivuilla.